

УДК 343.102

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.89.3.63>

КОНФІДЕНЦІЙНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО АДВОКАТА З ПРАВООХОРОННИМИ ОРГАНАМИ: ПРАВОВІ ОБМЕЖЕННЯ ТА ГАРАНТІЇ

Рябченко В.В.,

*старший викладач кафедри кримінального права і процесу
факультету права та міжнародних відносин
ДУ «Київський авіаційний інститут»
ORCID: 0000-0001-7723-3310*

Рябченко В.В. Конфіденційне співробітництво адвоката з правоохоронними органами: правові обмеження та гарантії.

У статті проведений правовий аналіз природи конфіденційного співробітництва адвоката з правоохоронними органами на стадії досудового розслідування та при здійсненні оперативно-розшукової діяльності. Проаналізовано нормативні обмеження та професійні гарантії, які спрямовані на захист адвокатської таємниці, незалежності адвоката та забезпечення права на захист. У статті обґрунтовано недопустимість залучення адвокатів до негласних дій у зв'язку з ризиком порушення принципу конфіденційності.

Метою статті є дослідження законодавчих обмежень конфіденційного співробітництва адвоката з правоохоронними органами, а також обґрунтування недопустимості участі адвокатів в оперативно-розшукових заходах та негласних слідчих (розшукових) діях на стадії досудового розслідування у зв'язку з необхідністю дотримання принципів адвокатської таємниці, професійної незалежності та забезпечення права на захист.

Зроблено висновок, що імунітет адвоката від негласного співробітництва з органами, що здійснюють оперативно-розшукову або негласну діяльність в стадії досудового розслідування, можна розглядати як окрему форму правового захисту, спрямовану на забезпечення його професійної незалежності. У широкому розумінні, ця форма імунітету є частиною загальної системи гарантій, які покликані виключити можливість впливу на захисника як представника сторони захисту. Конфіденційне співробітництво адвоката з правоохоронними органами в межах оперативно-розшукової діяльності та під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій в стадії досудового розслідування є юридично та етично неприйнятним явищем, що суперечить принципам адвокатської діяльності, зокрема - принципу збереження адвокатської таємниці, професійної незалежності адвоката та забезпечення права особи на захист. Враховуючи специфіку професії, участь адвоката в негласній діяльності в статусі конфідента є несумісною з вимогами збереження адвокатської таємниці, засадами верховенства права, стандартами Європейського суду з прав людини та національною судовою практикою. Тому необхідним є посилення механізмів контролю за дотриманням встановлених правових обмежень, запобігання тиску на адвокатів, а також впровадження додаткових інституційних гарантій захисту професійної незалежності адвокатів у кримінальному провадженні.

Ключові слова: адвокат, конфіденційне співробітництво, правоохоронні органи, адвокатська таємниця, негласні слідчі (розшукові) дії.

Ryabchenko V.V. Confidential cooperation of a lawyer with law enforcement agencies: legal restrictions and guarantees.

The article provides a legal analysis of the nature of confidential cooperation between lawyers and law enforcement agencies at the stage of pre-trial investigation and during operational and investigative activities. It analyzes regulatory restrictions and professional guarantees aimed at protecting attorney-client privilege, attorney independence, and ensuring the right to defense. The article substantiates the inadmissibility of involving attorneys in covert actions due to the risk of violating the principle of confidentiality.

The purpose of the article is to study the legislative restrictions on confidential cooperation between lawyers and law enforcement agencies, as well as to justify the inadmissibility of lawyers' participation in operational-investigative measures and covert investigative (search) actions at the stage of pre-trial investigation due to the need to comply with the principles of attorney-client privilege, professional independence, and ensuring the right to defense.

It is concluded that a lawyer's immunity from covert cooperation with agencies conducting operational-investigative or covert activities at the stage of pre-trial investigation can be considered a separate form of legal protection aimed at ensuring his professional independence. In a broad sense, this form of immunity is part of a general system of guarantees designed to exclude the possibility of influencing the defense attorney as a representative of the defense. Confidential cooperation between a lawyer and law enforcement agencies within the framework of operational-investigative activities and during covert investigative (search) activities at the stage of pre-trial investigation is legally and ethically unacceptable, contrary to the principles of the legal profession, in particular the principle of maintaining attorney-client privilege, professional independence of lawyers, and ensuring the right of individuals to defense. Given the specific nature of the profession, the participation of a lawyer in covert activities as a confidant is incompatible with the requirements of maintaining attorney-client privilege, the principles of the rule of law, the standards of the European Court of Human Rights, and national judicial practice. Therefore, it is necessary to strengthen mechanisms for monitoring compliance with established legal restrictions, preventing pressure on lawyers, and introducing additional institutional guarantees for the protection of the professional independence of lawyers in criminal proceedings.

Key words: attorney-at-law, confidential cooperation, law enforcement agencies, attorney-client privilege, covert investigative (detective) actions.

Постановка проблеми. В умовах розвитку сучасного кримінального процесуального законодавства та оперативно-розшукової діяльності особливого значення набуває питання взаємодії адвокатів з правоохоронними органами, наприклад, у частині можливого їх залучення до конфіденційного співробітництва. Адвокатська діяльність пов'язана з необхідністю збереження адвокатської таємниці, що є основою для забезпечення права на захист і гарантією справедливого судочинства. Проте, слід звернути увагу на те, що на практиці трапляються випадки залучення адвокатів до конфіденційного співробітництва з правоохоронними органами, що призводить до обмеження конституційних прав і свобод осіб, які перебувають під захистом і підірвати довіру до інституту адвокатури в цілому. Це призводить до серйозних правових та етичних колізій, адже адвокат, який одночасно виступає представником сторони захисту і оперативної та процесуальної інформації, втрачає нейтральність та підірвує основи захисту. Тому зростає необхідність дослідження правових обмежень та гарантій, які спрямовані на запобігання порушенням принципу конфіденційності в діяльності адвокатів.

Мета статті – дослідження законодавчих обмежень конфіденційного співробітництва адвоката з правоохоронними органами, а також обґрунтування недопустимості участі адвокатів в оперативно-розшукових заходах та негласних слідчих (розшукових) діях на стадії досудового розслідування у зв'язку з необхідністю дотримання принципів адвокатської таємниці, професійної незалежності та забезпечення конституційного права на захист.

Стан опрацювання проблематики. У науковій літературі проблематика конфіденційного співробітництва щодо участі адвокатів у діяльності правоохоронних органів розглядається переважно опосередковано – у межах загальних досліджень, присвячених оперативно-розшуковій діяльності, негласним слідчим (розшуковим) діям (далі – НС(Р)Д), інституту адвокатської таємниці, а також гарантіям професійної діяльності адвоката. Ці питання частково досліджувались у працях таких науковців, як: Н. Гольдберг, В. Катеринюк, М. Панченко, Д. Сергєєва, О. Тугаров, О. Чередник, С. Халимон та ін. Дослідження науковців стосуються теоретико-правових проблем правового статусу учасників конфіденційного співробітництва, меж допустимості використання інформації, отриманої при здійсненні негласної співпраці на різних етапах кримінального провадження, а також нормативної невизначеності у сфері негласних заходів. Проте спеціальне комплексне вивчення саме конфіденційного співробітництва адвоката з правоохоронними органами, його правових обмежень і гарантій, залишається фрагментарним і потребує подальшого наукового осмислення.

Виклад основного матеріалу. Законодавцем у ст. 275 КПК України передбачено: «під час проведення НС(Р)Д слідчий має право використовувати інформацію, отриману внаслідок конфіденційного співробітництва з іншими особами, або залучати цих осіб до проведення НС(Р)Д» [1].

Як зазначає В.Г. Уваров, «за статусом осіб, конфіденційне співробітництво з якими може використовувати слідчий, диференціював на осіб, що сприяють на конфіденційній основі діяльності уповноважених оперативних підрозділів, осіб, які одноразово конфіденційно співробітничали у межах конкретного кримінального провадження (свідки, фахівці тощо)» [2, с. 164].

З позиції Н.О. Гольдберг «негласне сприяння громадян оперативним підрозділам під час оперативно-розшукової діяльності та негласної роботи в рамках кримінального провадження на стадії досудового розслідування можна охарактеризувати такими особливостями: здебільшого має епізодичний або періодичний характер, але може здійснюватися протягом досить тривалого часу; пов'язане з підвищенням ефективності оперативно-розшукових заходів та НС(Р)Д; об'єктом негласного сприяння або ж конфіденційного співробітництва є криміногенне середовище та кримінальні об'єкти; має яскраво виражений забезпечувальний характер; здійснюється за згодою особи, яка залучається до негласного сприяння або ж конфіденційного співробітництва; повинно здійснюватися повнолітньою дієздатною особою; передбачає надання конфіденційної допомоги не одному, а декільком співробітникам; має здебільшого оплатний характер» [3, с. 75].

Термінологічна невизначеність законодавця в питанні співвідношення термінів «сприяння здійсненню оперативно-розшукової діяльності» та «конфіденційне співробітництво» дає науковцям широке поле для фантазії при синтезуванні їхнього змісту. Більшість авторів, бажаючи внести ясність у це питання, пропонують свої авторські дефініції, кількість яких уже перевищує, без перебільшення, кілька десятків [3, с. 76]. Відсутність нормативного визначення переліку НС(Р)Д породжує розмаїття думок [4, с. 61].

Так, негласне отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження (ст. 274 КПК) В.М. Тертишник без жодних сумнівів відносить до негласних слідчих дій [5, с. 145].

На переконання Д.Б. Сергєєвої «конфіденційне співробітництво може бути використане під час провадження таких НС(Р)Д, як спостереження за особою, річчю або місцем (ст. 269 КПК України), аудіо-, відео контроль місця (ст. 270 КПК України) та особи (ст. 260 КПК України), контроль за вчиненням злочину (ст. 271 КПК України), виконання спеціального завдання з розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації (ст. 272 КПК України), під час негласного отримання зразків, необхідних для порівняльного дослідження (ст. 274 КПК України), що не є негласною слідчою (розшуковою) дією, а є заходом забезпечувального характеру» [6, с. 50]. Інші автори до НС(Р)Д відносять використання конфіденційного співробітництва [7, с. 165–167]. Деякі дослідники цілком обгрунтовано вважають, що відповідна стаття визначає загальні засади залучення конфіденційних співробітників у процесі проведення негласних слідчих (розшукових) заходів.

Проаналізувавши визначення конфіденційного співробітництва, можна дійти висновку, що існує дві форми сприяння громадян органам Національної поліції, а саме: – використання інформації, одержаної від конфідента під час проведення НС(Р)Д; – залучення конфідента до проведення НС(Р)Д. Сприяння осіб правоохоронним органам на конфіденційній основі є суттю агентурного методу, а він, так само становить основний зміст як оперативно-розшукової діяльності, так і кримінально-процесуальної діяльності в частині проведення НС(Р)Д [8].

У цьому контексті постає принципово важливе питання «Чи можуть до такого співробітництва залучатися особи, професійна діяльність яких вимагає збереження конфіденційності інформації, зокрема адвокати?» Нормативно-правове регулювання чітко окреслює межі допустимого, встановлюючи при цьому, певні обмеження щодо залучення таких осіб до негласних заходів.

Однією з ключових гарантій конституційного права на захист є збереження конфіденційності між адвокатом і клієнтом, що становить фундаментальну засаду справедливого судочинства. Європейський суд з прав людини неодноразово звертав увагу на неприпустимість втручання у професійну таємницю адвоката, визнаючи таке втручання як потенційне порушення статті 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Європейський суд з прав людини (далі – ЄСПЛ) у своїх рішеннях наголошує на важливості захисту конфіденційності спілкування між адвокатом та клієнтом. Наприклад, у справі «Michaud v. France» (заява № 12323/11) ЄСПЛ підкреслив, що втручання у конфіденційність адвокатської діяльності може порушувати статтю 8 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод [9].

Підходи, які сформовані ЄСПЛ щодо недопустимості втручання у конфіденційне спілкування між адвокатом і клієнтом, знаходять своє відображення й у національній правозастосовній практиці. Національні суди у своїх рішеннях дедалі частіше посиляються на стандарти, які встановлені ЄСПЛ, з метою забезпечення належного рівня захисту професійних прав адвокатів та гарантування справедливості кримінального судочинства. Така тенденція свідчить про поступове наближення національної судової практики до європейських правових стандартів у сфері забезпечення адвокатської незалежності та недоторканності адвокатської таємниці.

Правове регулювання даного питання передбачає низку важливих обмежень щодо категорій осіб, які можуть бути залучені до такої форми взаємодії з правоохоронними органами. Зокрема, у ч. 4 ст. 11 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» законодавець закріпив пряму заборону залучення до виконання оперативно-розшукових завдань осіб, професійна діяльність яких пов'язана зі збереженням професійної таємниці, а саме: адвокатів, нотаріусів, медичних працівників, священнослужителів, журналістів, якщо таке співробітництво буде пов'язано з розкриттям конфіденційної інформації професійного характеру [10].

Аналізуючи положення кримінального процесуального законодавства, слід зазначити, що аналогічні норми містяться і в ч. 2 ст. 275 КПК України та встановлюється заборона залучати адвокатів до конфіденційного співробітництва під час проведення НС(Р)Д, якщо це пов'язано з розкриттям конфіденційної інформації професійного характеру. Така заборона стосується не тільки адвокатів, але й нотаріусів, медичних працівників, священнослужителів, журналістів, якщо таке співробітництво буде пов'язане з розкриттям конфіденційної інформації професійного характеру [1]. Аналіз нормативно-правових актів свідчить, що низка вказаних вище категорій осіб об'єднується спільним терміном - «особи, які володіють професійною чи іншою таємницею, розголошення якої для них заборонене».

У межах спеціального законодавства, що регулює адвокатську діяльність, також зафіксовано заборону подібної практики. Відповідно до п. 8 ч. 1 ст. 23 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», адвокат не може бути залучений до конфіденційного співробітництва під час здійснення оперативно-розшукових заходів або слідчих дій, якщо це пов'язано або може призвести до розкриття адвокатської таємниці [11].

Відповідно до приписів ст. 23 Закону та Правил адвокатської етики, кожен адвокат зобов'язаний уникати участі в конфіденційному співробітництві під час оперативно-розшукових заходів або слідчих дій, оскільки таке співробітництво може призвести до розкриття адвокатської таємниці. У разі отримання пропозицій щодо участі в таких незаконних діях адвокати повинні звертатися до правоохоронних органів та повідомляти про ці факти регіональні ради адвокатів з метою забезпечення захисту своїх прав та гарантій адвокатської діяльності [12]. Рада адвокатів України наголошує, що «розголошення відомостей, що складають адвокатську таємницю, заборонено за будь-яких обставин, включаючи незаконні спроби органів досудового розслідування і суду допитати адвоката про обставини, що складають адвокатську таємницю (стаття 10 Правил адвокатської етики)» [12].

У Законі України «Про розвідку» немає прямо сформульованої заборони на участь адвокатів у негласній діяльності, як це, наприклад, передбачено в Законі України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» (ст. 23, ч. 1, п. 8). Проте в законі «Про розвідку» є низка загальних обмежень і вимог щодо забезпечення прав людини, які опосередковано можуть бути застосовані у випадках, коли йдеться про участь осіб з особливим статусом (таким як адвокати) у розвідувальній чи іншій конфіденційній діяльності. Вирішення колізії між Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та Законом України «Про розвідку» щодо можливої участі адвокатів у конфіденційному співробітництві потребує комплексного підходу. У випадку виникнення колізії між нормами загального та спеціального закону пріоритет у застосуванні надається спеціальному закону, оскільки саме він детально регламентує правовідносини у конкретній сфері. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» є спеціальним щодо статусу адвокатів і прямо (п. 8 ч. 1 ст. 23) забороняє їх участь у конфіденційному співробітництві, якщо це може призвести до розкриття адвокатської таємниці. Тому, навіть за відсутності прямої заборони в Законі «Про розвідку», повинна діяти норма спеціального закону. Такий підхід відповідає вимогам верховенства права як базового орієнтира для тлумачення та застосування законодавства у демократичній правовій державі.

Науково обґрунтоване положення про неприпустимість залучення адвоката до конфіденційного співробітництва з правоохоронними органами знаходить своє підтвердження не лише у док-

тринальних підходах, а й у національній судовій практиці. Так, у Постанові Верховного Суду у справі № 520/1285/2020 зазначено, що «участь адвоката в конфіденційному співробітництві під час негласних слідчих дій є порушенням Закону «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та Правил адвокатської етики. Суд зазначив, що така діяльність може призвести до розкриття адвокатської таємниці, що є неприпустимим» [13].

Аналогічну позицію висловлено у Постанові Шостого апеляційного адміністративного суду у справі № 640/21514/21 від 31.10.2023 р. в якій «суд залишив без змін рішення про притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності за конфіденційне співробітництво з органами досудового розслідування, підкресливши, що така поведінка суперечить законодавству та етичним нормам адвокатської діяльності» [14].

Яскравим прикладом правового реагування залучення адвоката до конфіденційного співробітництва з правоохоронними органами, зокрема у межах НС(Р)Д, є Рішення Ради адвокатів України № 123 в якому наголошується на неприпустимості залучення адвокатів до конфіденційного співробітництва під час оперативно-розшукових заходів чи слідчих дій, оскільки це може призвести до розкриття адвокатської таємниці та порушення професійних стандартів [15], а згодом Вища кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури підтвердила, що «конфіденційне співробітництво адвоката з правоохоронними органами може мати дисциплінарні наслідки, включаючи позбавлення права на заняття адвокатською діяльністю» [16].

Таким чином, судова практика чітко окреслює межі допустимої поведінки адвоката при взаємодії з правоохоронними органами. Цей підхід логічно продовжується і в науковій доктрині. Зокрема, О. Тугарова, О. Чередник дійшли висновку, що «заборона має виключний характер і означає таке позбавлення від обов'язку, від якого навіть за наявності бажання самого суб'єкта відмовитись не можна. У зв'язку з цим, логічно говорити про існування не лише відносного, а й виключного імунітету - імунітету спеціального суб'єкта від залучення до виконання завдань оперативно-розшукової діяльності (медичного працівника, священнослужителя, адвоката)» [17, с. 261]. Заборона залучення адвокатів до негласного співробітництва з оперативними підрозділами під час оперативно-розшукової діяльності та негласної роботи на стадії досудового розслідування є одним із елементів імунітету, яким чинне законодавство наділяє адвоката з метою забезпечення його незалежності як представника сторони захисту.

Термін «імунітет» немає чіткого дефініційного визначення у національному законодавстві. Водночас у науковій літературі міститься значна кількість авторських трактувань цього терміну, у більшості з яких спільною ознакою виступає вказівка на те, що правові норми, які встановлюють той чи інший вид імунітету, звільняють суб'єкта від виконання певних юридичних обов'язків та/або від настання юридичної відповідальності. Такий підхід свідчить про те, що імунітет розглядається як особлива форма правового захисту, спрямована на забезпечення незалежності суб'єкта у межах його професійної діяльності.

Імунітет адвоката від негласного співробітництва з органами, що здійснюють оперативно-розшукову або негласну діяльність в стадії досудового розслідування, можна розглядати як окрему форму правового захисту, спрямовану на забезпечення його професійної незалежності. У широкому розумінні, ця форма імунітету є частиною загальної системи гарантій, які покликані виключити можливість впливу на захисника як представника сторони захисту.

У зв'язку з цим, постає потреба чіткого розмежування оперативно-розшукового імунітету адвоката від інших видів правових імунітетів, зокрема кримінального правового, з огляду на їх різну правову природу та функціональне призначення.

Оперативно-розшуковий імунітет адвоката полягає у забороні залучення його до конфіденційного співробітництва з правоохоронними органами в рамках оперативно-розшукової діяльності або НС(Р)Д. Такий імунітет покликаний гарантувати недоторканність адвокатської таємниці, уникнути конфлікту інтересів та забезпечити незалежність професійної діяльності захисника. Натомість кримінально-правовий імунітет має іншу правову природу - він надається окремим суб'єктам (наприклад, народним депутатам, суддям) з метою убезпечення їх від безпідставного кримінального переслідування і забезпечення виконання ними публічних функцій без зовнішнього тиску. Отже, ці два види імунітету мають різну мету, сферу дії та юридичне підґрунтя, і не можуть бути ототожнені.

Висновки. Конфіденційне співробітництво адвоката з правоохоронними органами в межах оперативно-розшукової діяльності та під час проведення НС(Р)Д в стадії досудового розслідуван-

ня є юридично та етично неприйнятним явищем, що суперечить принципам адвокатської діяльності, зокрема - принципу збереження адвокатської таємниці, професійної незалежності адвоката та забезпечення права особи на захист.

Враховуючи специфіку професії, участь адвоката в негласній діяльності в статусі конфіден-та є несумісною з вимогами збереження адвокатської таємниці, засадами верховенства права, стандартами Європейського суду з прав людини та національною судовою практикою. Тому необхідним є посилення механізмів контролю за дотриманням встановлених правових обмежень, запобігання тиску на адвокатів та впровадження додаткових інституційних гарантій захисту професійної незалежності адвокатів у кримінальному провадженні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI. Верховна Рада України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua> (дата звернення: 20.03.2025).
2. Уваров В.Г. Негласні слідчі (розшукові) дії: проблеми юридичної визначеності та ефективності. *Правова позиція*. 2016. № 2 (17). С. 163–170.
3. Гольдберг Н.О. Теоретичні та мотиваційні особливості сприяння осіб оперативним підрозділам під час оперативно-розшукової діяльності та негласної роботи на стадії досудового розслідування. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2023. № 2 (46). С. 72–81.
4. Лук'янчиков Є.Д., Лук'янчиков Б.Є. Негласні слідчі (розшукові) дії і використання конфіденційного співробітництва під час їх проведення. *Вісник ЛННІ ім. Е.О. Дідоренка*. 2023. Вип. 4(104). С. 58–70.
5. Тертишник В.М. Кримінальний процес України. Особлива частина: підручник. 9-те вид., доповн. і переробл. Київ: Алерта, 2021. 438 с.
6. Сергєєва Д.Б. Негласне співробітництво в кримінальному процесі. *Вісник кримінального судочинства*. 2016. № 4. С. 47–54. URL: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/4_2016_Sergeeva.pdf (дата звернення 10.04.2025).
7. Шепітько В.Ю. Тенденції криміналістики та деякі новели кримінального процесу. Криміналістичне провадження: новації процесуальної теорії та криміналістичної практики: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції, 18-19 квітня 2013 року. Сімферополь: ДІАЙПІ, 2013. С. 165–167.
8. Гольдберг Н. Проблеми регулювання конфіденційного співробітництва при здійсненні негласних слідчих (розшукових) дій. *Національний юридичний журнал: теорія й практика*. 2016. № 1/2 (17). С. 100–103.
9. The Case of «Michaud v. France» заява (Application № 12323/11) <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22fulltext%22%3A%5B%5C%22Michaud%20v.%20France%22%5D%5D%7D> (дата звернення 10.05.2025).
10. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18.02.1992 р. № 2135-XII. Верховна Рада України. URL: <http://zakon1.rada.gov.ua> (дата звернення: 20.05.2025).
11. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р. *Офіційний вісник України*. 2012. № 62. Ст. 2509.
12. Залученість адвоката до конфіденційної співпраці з досудовим розслідуванням може мати дисциплінарні наслідки – рішення РАУ. <https://unba.org.ua/news/5077-zaluchenist-advokata-do-konfidencijnoi-spivpraci-z-dosudovim-rozsliduvannyam-mozhe-mati-disciplinari-naslidki-rishennya-rau.html>.
13. Постанова Касаційного адміністративного суду Верховного Суду м. Київ від 30.11.2022. Справа № 520/1285/2020. URL: <http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=107631290&red=100003112fa44c5d8a3971131837ad279b2395&d=5> (дата звернення 10.05.2025).
14. Постанова Шостого апеляційного адміністративного суду м. Київ від 31 жовтня 2023 року. Справа № 640/21514/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114597621> (дата звернення 10.06.2025).
15. Щодо неприпустимості залучення адвоката до конфіденційної співпраці з органами досудового розслідування при наявній згоді клієнта. Рішення № 123 від 15 листопада 2019 року. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2019-11-15-r-shennya-rau-123_5def73c3689f8.pdf (дата звернення 10.06.2025).

16. Рішення ВКДКА м. Київ від 27 червня 2022 року. № VI-003/2022. URL: https://vkdka.org/rishennya-vkdka-vi-003-2022-vid-27-06-2022-za-skargoyu-na-rishennya-distsiplinarnoji-palati-kvalifikatsijno-distsiplinarnoji-komisiji-advokaturi-odeskoji-oblasti-vid-21-12-2021-roku-pro-prityagnenny/?utm_source=chatgpt.com (дата звернення 10.04.2025).
17. Тугарова О., Чередник О. Імунітети в оперативно-розшуковій діяльності. *Вісник академії правових наук України*. 2012. № 2. С. 258–268. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/varpu_2012_2_28 (дата звернення 10.05.2025).